

Відтак українських протестантів - як тут, так і там - очікує тривалий процес звільнення від пострадянщини, від політичної байдужості, від холодної нейтральності, коли вбивають твоїх співвітчизників тільки за їхнє бажання бути вільними і незалежними. Всім їм ще доведеться переосмислити своє ставлення до Євромайдану, розгортання подальших подій, подолати свій критичний настрій до проєвропейських надій українців, які зробили свій вибір, а тепер продовжують рух від світу тоталітаризму в світ демократій. Напередодні третьої світової війни не можна встояти на позиції нейтралітету, яку демонструють деякі євангельські лідери, з усіх сил намагаючись бути НАД конфліктом, над війною. Бо це ж війна глобальна, війна двох цивілізацій, християнської і антихристиянської, і як в цій ситуації можна зберегти нейтральність, то стає великою загадкою.

Українські протестанти мають усвідомити, що Сталін, як і Гітлер, будували імперську церкву, ідеї, структуру і спосіб функціонування якої успадкувала ідеологія «руського мира» - проєкт російського культурного імперіалізму (О.Панич). Треба змінити точку зору і виходити не з інтересів імперської Росії, а інтересів демократичної України. Тоді національні устремління українців постануть не як необґрунтований бунт проти віками встановленого царатом і імперією порядку, а як природний протест проти насильства і пригнічення, як рух до звільнення і самобутності. Незнання законів та історії не звільняє від відповідальності перед ними.

Як **висновок**, українська протестантська діаспора переживає складний період своєї ідентифікації. Як і раніше, вона постає перед величезною кількістю викликів, пропонуючи різноманітні, часто нелінійні і суперечливі відповіді. Але нинішній історичний етап самовизначення віруючих українців зазнає особливих труднощів, оскільки виходить за межі відповідальності національної (української) чи релігійної (протестантської). На сьогодні це виклики глобальні, цивілізаційні, які не можна залишати без зрозумілої відповіді. Особливо в рік 500-ліття Реформації. Тоді протестанти віднайшли спосіб розв'язання глобального конфлікту (і не шляхом ескапізму). Сьогодні у них також є шанс.

2.8 Дмитро БЛАЖЕЙОВСЬКИЙ ПРО ІСТОРІЮ УКРАЇНЦІВ

Коли я писав свої книжки, то думав, що люди не будуть їх любити, бо я писав те, що думав, а це не подобається багатьом українцям. Тим більше не будуть подобатися мої книжки нікому у політично, мовно та психологічно змосковщеному Києві. Мені й із Нью-Йорку написали, що українці Нью-Йорка обурені на мене за мої книжки і написали, щоб я більше таких книжок не писав. В Римі українські священики також казали мені, що мої книжки – це ганьба і вимагали, щоб я перестав писати їх.

Мимо того їх бажання я написав ще одну подібну книгу - «Будова, одержання і оборона держави» - й подав її вже до друку. Україні не хочуть бачити мої книжки, бо я написав про них ще гірше, ніж про москалів. Я написав, що українці більше того повинні дечому навчитися у москалів... Я вже маю 98 літ, то вже мені тяжко писати, але я написав мої спостереження і заключення так, як я це виджу. Живемо в демократії і кожний має право на свою думку.

Мої думки я написав, щоб українці подумали і змінилися, бо без того тяжко було і тяжко є й тяжко буде витримати незалежну державу, бо українці, на мою думку, замало думають і планують та не досить добре працюють. Росіяни все краще думали і планували та працювали в тому, щоб мати свою державу. Я про це досить ясно написав. А моїх книжок не люблять, хоч я переконаний в тому, що я правду написав. Як зле, то хай напише хтось краще, бо я виджу українську історію сумною з вини самих українців, бо не мали ніколи доброго виховання ні державного, ні церковного. Князі билися між собою за уділи, гетьмани – за булаву, а народ терпів. Тепер також терпить і в Україні маємо тепер багато партій, багато Церков і 48 мільйонів мешканців, а було 52. Де решта? Чому?

Я перечитав два рази цілу «Історію» Грушевського. Він описав факти, а не дав аналізу фактів. І я думав, що він не був добрим головою держави, бо ж війська не зорганізував і під

Крути направив всього 300 студентів. Між москалями і українцями є велика різниця, бо Ленін краще зорганізував державу і полишив по собі добре зорганізовану армію та імперію. А Грушевський полишив Крути і колонію та страшний голод. Москалі боронили свою державу, а українці - ні. І це весь час так було. Москалі займали чужі держави і народи, а українці не боронили ні власної держави, ні власного народу.

Це саме варто сказати й щодо виховання. В Московщині від Петра I і Катерини II звернули велику увагу на виховання, а в Україні - ні. І з вихованням не пішли вперед, бо не видно в Україні цілі століття поступу. Щодо Могилянської Академії, то її національне виховання сумнівне, а релігійне також, бо студенти вітали Потоцького, як цей вибив 8 тисяч козаків і віз у кайданах Павлюка на очевидну смерть. Вони вітали Петра I, як цей побив Мазепу - добродія Академії. Та всі кляли самостійника Мазепу по церквах і мовчали на різнину. Дехто святив ножі на різанину безборонного населення в часі Хмельниччини та Гайдамаччини. Покінчивши студії, студенти у більшості лишали занедбану Україну і йшли до Росії, бо там могли найти краще платну роботу і розбудовувати Московщину. В українців загалом є брак ініціативи щось нове почути, а тепер навіть фабрики, що існували за Сівитів, деякі позамикали. Наробили партій без потреби і різних Церков та церковних громад. РУХ розбили. Маємо загальний брак співпраці...

Я не маю доброї думки ні про князів і гетьманів, ні про Січ та про Гайдамаччину. Про це вже написав, а дещо ще буде написано. Буде про Будову держави, бо не вмiли, ні - не старалися краще будувати і краще боронити. Москпалі всі і навіть Сталін краще будували, боронили імперію, чим князі і козаки та гайдамаки свій народ та Українську державу.

Про деякі Ваші твердження я маю дещо іншу думку. Приміром щодо беатифікації Шептицького Католицькою Церквою. Не йде скоро, бо Католицька Церква має усталену систему, а саме що має бути якесь чудо, засвідчене лікарською комісією як чудо або якщо є мучеником за віру. Шептицькому бракує чуда, а 30 мучеників беатифіковано.

У православних роблять святих скоро, а чи деякі з них варті, то це питання тяжке для відповіді. Щодо Могили, то моя думка що поспішилися. Я не виджу якоїсь потреби робити румуна українським святим. Чому між українськими владиками не було нікого, щоб заснувати в Україні українську школу? Хто і чому проголосив його святим, я не знаю. Його заслуги національні і навіть церковні та на полі шкільництва поважно перебільшені. Витання Потоцького по побіді ним і колегією робить зле враження. Він сам забрав для себе 4 найбільш доходових спільноти - митрополію, Лавру, Михайлівський та Миколаївський монастирі. Питання, як і чому та чи дійсно не було людей поділитися достоїнствами і доходами з них, Митрополитом він вибраний у Варшаві горсткою не українців ще за життя митрополита. Лавру дістав без монашого приготування і вибори відбулися поза Лаврою. Михайлівський монастир зайняв силою. Хоч і мав мільйонові доходи, але колегії не забезпечив якимсь поважними фондами, а професорів направляв до Москви. По що? Очевидно по гроші. Софію частинно відновив за московські гроші і при допомозі майстрів з Москви. Чи то є взір для інших для наслідування і до молитви за нього?

Вже зробили святими царя, зроблено Могилу, а ще є поголоска, що хочуть зробити святим Івана Грозного, фактичного співавтора московського централізму та імперіалізму, що вирізав Казань. Хочуть ще й Распутіна. Треба ще додати до цього переліку ще й Шептицького... Тоді й будуть мати всі українці до кого молитися про заступництво перед Богом на небі. Але Шептицький може комусь заважає, то, крім браку чуда, ще може бути якась додаткова трудність для переконання, щоб зробити його святим.

Подивіться на мій список того, скільки церков присвячено Володимирові, Ользі, Теодосію та Антонію Печерським, а скільки чужим святим. Чому так? Що Закарпаття не влучене, це частинно вина українців. Чи дуже дбав про Закарпаття навіть Іван Франко? Коли і як? Комусь залежало, щоб відокремити. Кому і чому? Що стосується Патріархату, то тут також українці поважно завинили. Де був Володимир Великий і Ярослав Мудрий і чому не постарались так, як болгари патріархат дістали? Не старалися за козацьких часів ні Сагайдачний, Хмельницький, ні зрештою не старався проф. Грушевський. Чому? Чому ні Константинопіль, ні Москва не дали українцям патріархату?

Трудності робили насамперед самі українці. Чому? За польську шляхецьку колонізацію винен в першу чергу князь Острозький і українська православна шляхта, бо без ясної опозиції перейшли у Люблині до Польщі і віддали Україну під польську шляхецьку колонізацію. Проти Йосафата всі москалі цитують лист Сапеги, опублікований після його повернення із Москви. Лист, як виглядає, сфабрикований у Москві, бо відсутні цитовані мнимі листи Сапеги до Йосафата і Йосафата до Сапеги, а лист ніби Сапеги до Йосафата, сфабрикований, без сумніву, у Москві і поширений кимось із оточення Сапеги та цитований всіма москалями про страшні переслідування Йосафатом, хоч цей передше жив у Вільні, а відтак нігде цього не робив. Його замучено в білий день, прилюдно і зовсім не видно якоїсь польської оборони. Не видно польської оборони, ні охорони, як у Києві утоплено козаками митрополичого намісника Грековича, відрубавши йому руки, коли він чіплявся за лід, щоб не втонути. Ніхто не став в обороні, ні навіть слідства не було. Не видно якось тих польських штихів для поширення греко-католицизму.

На Волині у 1787-1789 роках поляки убили трьох греко-католицьких священників під закидом їм активності проти Польщі, а ні одного православного священника. Це була та мнима опіка польська, пропагована стало москалями і їхніми приятелями, що унія це не українська справа, а ніби польська і правдоподібно ті нарікання у Москві сфабриковані про мнимі переслідування московославних «уніатами», які не мали ні зброї, ні якого оружжя. Ті всі страшні уніатські переслідування людьми без зброї на користь Польщі дещо сумнівні, бо Церкви не зрівняно у правах з латинською і недопущено українських єпископів до сенату та всякі переслідування виглядають як платні московські політичні пасквілі на греко-католиків, так як останньо різні єврейські говоріння про мучення євреїв в Україні українцями за німців і поширювані ще й досі у культурнім світі. Хтось це фабрикує і в якій цілі проти українців. Хто і чому?

...Московська пропаганда була досить сильна, а греко-католики були недбалі і байдужі, щоб видати свої документи і свою обширнішу історію. Москалі постаралися вплинути навіть на Грушевського, який підтримував федерацію, а також і на Петлюру. Тож довгий час він і майже вся Центральна Рада були за федерацію. Навіть Ющенко запрошував московського патріарха до Києва. Виглядає, що москалі під монгольським та візантійським впливом вміють сполокувати мозок. Навіть тепер ще існують такі, хто є проти греко-католиків, бо греко-католики є досить дефінітивно за відокремлення України від Москви. Шевченко згадує, що українці і поляки жиди в згоді, доки не прийшла унія.

Отже, православні були полонофілами, а поїм стали москвофілами. Тепер же є полонофілами, бо погодилися, що їхня церква - це Польський костюл православний, а поляки греко-католицьких священників на Волинь не допустили. На Лемківщині проти греко-католиків поляки підтримали православ'я і москвофільство. Отже, ті польсько-латинські штихи не такі очевидні, як московські Катерина II, Микола I, Олександр II та Сталіна і Брежнева для підтримки рідного українського православ'я. Треба думати про будучність України і що для неї робити. Треба дивитися до історії і не робити тих самих помилок, бо історія мала би бути учителькою. Але виглядає, що історія українців досі мало чому їх навчила, бо її мало читають і мало над нею думають, що робити, а що не робити.

...Різні московські опінії ще керують українським думанням, а тому є ще поважна кількість малоросів. Що Греко-Католицька Церква має свої хиби, це – очевидно, бо вони зі всіма хибами генетичними, що й українці православні. Але мають загально декілька прикмет Але мають загально декілька прикмет корисних, бо дбають дещо більше про національне виховання та й про релігію і є виразно проти московської опіки щодо України. Тому малоросів у них тепер загально немає та мають деякі зв'язки із Західною Європою, зокрема завдяки зв'язкові із Римом...

Що стосується мене, то я з Церкви за 34 роки не дістав жодного долара, не дістав і від патріарха Сліпого ні одного долара. На державну пенсію в Америці, де перебув 27 літ і сам лишив Америку, спершу не приймали. Коли зачали приймати, то моя місячна платня була звичайно 50 доларів на місяць. То ж я мало що давав на пенсію і за скоро на 63 році життя виїхав з Америки. Відтак те, що дістаю від держави, лише на частину ренти вистачає. Решту

в'яжу кінці продажом моїх вишитих ікон в Америці, бо в Україні їх ніхто не купує, тому що не мають грошей, та з моєї фарми живу, а ще часом - від декого з Америки дістаю дещо. Отже, кінці якимось в'яжу і живу та працюю, як можу, а про хліб не дуже журюся, бо все якимось можна знайти. При цьому маю свою ярину на 5-ому поверсі майже весь час.

Україну дещо знаю з практики, а не тільки з газет, бо в Україні я був 12 разів. Це тому, що тут друкую мої книжки і маю виставки та ще тримаю мій музей у Львові (зайдіть колись!). В Києві мав виставку моїх ікон два рази в Народнім Домі (колишній музей Леніна), раз - в Могилянській академії та два рази в Михайлівському соборі та два рази - в Каневі.

Тримаюся Католицької Церкви, бо надто виразно у Святому Письмі сказано, щоб всі були одно і є про ключі, до яких традиційно має без порівняння якимось більше право Римський патріарх, ніж псевдо екуменічний патріарх Стамбулу та напівекуменічний Московський з претензіями на якнайбільшу екуменічність, яку за ним признав з якоїсь рації митрополит Гедеон Четвертинський і може Ваша Черкащина та більшість українських церков ще до нього добровільно належать у незалежній Україні, хоч у Києві урядую православний автокефальний український патріарх.

Я міг сидіти довше в Америці, але без дозволу виїхав звідти, щоб ще щось зробити в Римі. Повернувся і крився літами перед українцями, щоб вони часом не донесли до поліції, і перед італійцями, бо жив літами без італійського дозволу. Його я не міг дістати без дозволу українських владик. Мене не з Риму два рази викинув не Ватикан і не італійці, а українські єпископи. Дещо повніше це описав я у книзі про *Будову держави*.

...На мою думку Гайдамаччина - це була московська затія і Катерини II провокація. У її присутності правив у Петрограді Яворський - один із промоторів Гайдамаччини, громадянин московський і місіонер рідної віри у Вас на Черкащині, так само як і Залізник та 70 активних гайдамаків - московських громадян. Правив для гайдамацьких місіонерів у ризах, одержаних від місіонерки православ'я Катерини II у Вашій Черкащині, одержаних не знати за що і на що. Не знаю, хто більше уживав штихів, бо згинув тільки Данило, що з церкви мав забрати чашу і пив з неї у шинку та стратив життя і є святий. А кільканадцять священників греко-католицьких при навершенні гайдамаками на якусь рідну віру втратили життя і зовсім не є святими. Винним в цьому є не Рим, а українські греко-католицькі священники та єпископи, що про це не подбали (а між ними частево і я, що приготував списки і не скінчив праці. Але не зміг, бо мене з Риму викинув під загрозою вжити поліцію і зняти з мене рясу не Рим, а патріотичний галайко кир Бучко), що про їх канонізацію не подбали, а як повернули до «рідної» грекославної чи москвославної церкви Ваші черкаські парафії, яких список приготував 70 літ і Вам посилаю, це питання без відповіді... Тепер навернених доглядають і наvertання продовжують в Галичині автокефальники, а про Азію та Московщину і навіть про Донбас мало що дбають, так як греко-католики, що сидять без праці і чекають на якусь парафію в Галичині чи в Америці, а до Азії, ні навіть на Донбас нема охочих.

...В моїм віці кожний день є вже Богом дарований. Я тримаюся добре і ще щодня працюю до півночі, бо хочу закінчити те, що зачав давніше, ще дещо в Америці, але такого роду писання йде досить поволі. Крім того пильную мою ферму і вже все частинно посадив та поливаю майже щоденно водою. Дещо росло всю зиму, бо тут снігу не було ніякого... До бібліотеки та до архіву ходжу рідко, бо що мені треба, то ті книжки маю свої ще в хаті... Музей мій для будуччини, щоб люди вишивали і не забували про вишивання та про свою християнську релігію об'єднану і українців - європейців виховуючи... Що автокефали діаспорні пішли тепер до Стамбулу до псевдоєкуменічного патріарха, коли вже є Київський, то те є без жодної користі для України. Це я розглядаю як брак розуму.

Щодо польсько-латинських місій в Україні, то треба дати полякам визнання за їх працю і ревність для свого народу. Саме тому православні і греко-католики від них мають навчитися та брати собі приклад і більше дбати про українців в Росії та в Азії. Чому поляки дбають про своїх, а українці ні? Це - скандал, це - недбальство, бо на додаток множать і ділять Церкви. Чому ви не звернете всім увагу, бо ви там між всіма живите і маєте якимсь слово. Виглядає, що ми маліємо у незалежній Державі - було нас 52, було 48 мільйонів, а

нині і того менше. Отже, це очевидне, що християнські Церкви не ростуть, а маліють. ... Москалям також треба признати що більше працюють для своєї Церкви і свого народу, ніж українці, яких вони тримають під своєю «опікою», а протестанти, як виглядає, ростуть і римо-католики мабуть ростуть, бо вже кілька єпархії у нас в Україні мають. Це сумне свідчення про всю ситуацію церковну в Україні. Що робить Академія у тій цілі і всі чесні українці, коли бачуть махнівщину у ХХІ століття в різних ділянках без потреби? Дайте відповідь.

(Фрагменти із листа отця Дм. Блажейовського до проф. А. Колодного)